

Climate policy& Co-operation.

Polityka klimatyczna i współpraca.

1. **Ambition level- preparation** Poziom abicji- przygotowanie

Local

Lokalny

- **develop climate policy**
- opracowanie polityki klimatycznej

- **action programme on main lines prepared**
- przygotowany program najważniejszych kierunków działań

- **responsible officer/ department determined, relevant departments informed about climate policy**
- odpowiedzialny urzędnik/ określony wydział, stosowne wydziały poinformowane o polityce klimatyczne

- **check data availability (energy consumption, transport)**
- sprawdzenie dostępności danych (zużycie energii, transport)

- **set up approach for participation and involvement of stakeholders**
- umożliwienie udziału i zaangażowania zainteresowanych stron

- **public event on climate change and the local commitment**
- wydarzenia publiczne i lokalne zaangażowanie w zakresie zmian klimatycznych

Regional co-operation

Współpraca regionalna

- **relevant main public actors informed about climate policy**
- odpowiednie podmioty poinformowane o polityce klimatycznej

National co-operation

Współpraca krajowa

International co-operation

Współpraca międzynarodowa

- **municipal program for international co-operation in the field of climate policy formulated, membership in an international network**
- opracowany gminny program współpracy międzynarodowej w zakresie polityki klimatycznej, członkostwo w międzynarodowej sieci

2. **Ambition level- active** Poziom abicji- aktywny

Local

Lokalny

- **global CO₂ reduction target is added**
- dodany cel globalnej redukcji CO₂

- **action programme started**

- rozpoczęty program działań
- **active involvement of several relevant departments**
- aktywne zaangażowanie kilku właściwych wydziałów
- **monitor CO₂ reduction impact of individual measures and report**
- monitorowanie i raportowanie wpływu poszczególnych przedsięwzięć na redukcję emisji CO₂
- **establish permanent working group / round table on climate policy with external actors**
- powołanie stałego zespołu do prac nad polityką klimatyczną wraz z zewnętrznymi podmiotami
- **annual campaign on climate change**
- coroczna kampania dotycząca zmian klimatycznych

Regional co-operation

Współpraca regionalna

- **ongoing communication and coordination with main public actors in the region**
- bieżąca komunikacja i współpraca z publicznymi organizacjami w regionie

National co-operation

Współpraca krajowa

- **use existing contacts and networks to disseminate and acquire knowledge**
- wykorzystanie istniejących kontaktów i powiązań w rozpowszechnianiu i zdobywaniu wiedzy

International co-operation

Współpraca międzynarodowa

- **use existing contacts and network organisations for international activities in the field of renewable energy and energy saving to disseminate and acquire knowledge**
- wykorzystanie istniejących kontaktów i grup razem współpracujących organizacji w przedsięwzięciach międzynarodowych w dziedzinie energii odnawialnej i racjonalnego jej wykorzystania w celu rozpowszechniania i zdobywania wiedzy

Municipal Buildings, Installations & Infrastructural Facilities.

Gminne budynki, instalacje i infrastruktura.

1. **Ambition level- preparation** Poziom abicji- przygotowanie

New buildings

Nowe budynki

- **investigate and establish energy performance standard for local municipal buildings**
- zbadanie i ustalenie standardowej energochłonności dla budynków gminnych
- **attention for sustainable building measures in the building process**
- zwrócenie uwagi na aspekty zrównoważonego budownictwa na etapie budowy

Existing buildings

Istniejące budynki

- feasibility study energy measures
- studium wykonalności w zakresie aspektów energetycznych

- energy monitoring for all municipal buildings including defining assessment criteria
- monitoring energii dla wszystkich gminnych budynków łącznie z określeniem kryteriów ocen

- attention for sustainable building measures in the renovation process
- zwrócenie uwagi na aspekty efektywnego wykorzystania energii w trakcie procesów renowacyjnych

Facilities and public lighting

Urządzenia i publiczne oświetlenie

- feasibility study energy measures
- studium wykonalności w zakresie aspektów energetycznych

Procurement in general

Zakupy w ogólnym rozumieniu

- climate friendly procurement in offices (all supplies and appliances)
- zakup "klimatycznie przyjaznych" materiałów biurowych i wyposażenia

Energy supply municipal buildings and facilities

Zaopatrzenie w energię gminnych budynków i urzędzeń

- attention for the purchase of energy
- zwrócenie uwagi na zakup energii

Transport own organization

Transport w ramach własnej organizacji

2. **Ambition level- active** Poziom ambicji- aktywny

New buildings

Nowe budynki

- apply a 4-8% improvement of the obliged or investigated & established energy performance standard for buildings
- wdrożenie 4-8% poprawy w zakresie obowiązującego lub założonego standardu energetycznego dla budynków

- define a package of cost-neutral sustainable building measures and apply
- określenie i wdrożenie zestawu bezkosztowych czynników w zakresie racjonalnego wykorzystania energii w budynkach

Existing buildings

Istniejące budynki

- during renovation carry out all energy measures with a pay back time < 4 years
- podczas renowacji zastosowanie wszystkich rozwiązań energooszczędnych z okresem zwrotu kosztów poniżej 4 lat
- energy management system for all municipal buildings, including energy audits
- system zarządzania energią dla wszystkich gminnych budynków włączając audyt energetyczny
- define a package of cost-neutral sustainable building measures and apply
- określenie zestawu bezkosztowych rozwiązań w zakresie racjonalnego wykorzystania energii w budynkach i ich wdrożenie
- investigate possibilities for a renewable energy project on/at a municipal building
- przeanalizowanie możliwości wdrożenia projektu w zakresie racjonalnego wykorzystania energii w budynku gminnym
- during renovations investigate possibilities for energy efficient thermal building and airconditioning installations
- podczas renowacji przeanalizowanie możliwości zastosowania energetycznie efektywnych instalacji ogrzewania i klimatyzacji

Facilities and public lighting

Urządzenia i publiczne oświetlenie

- during renovation carry out all energy measures with a pay back time < 4 years
- podczas renowacji zastosowanie wszystkich rozwiązań energooszczędnych z okresem zwrotu kosztów poniżej 4 lat
- action programme for optimising local heating systems formulated, including options renewable energy sources and combined heat & power (CHP)
- sformułowany program działań dla optymalizacji lokalnego systemu ciepłego wraz z uwzględnieniem wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do wytwarzania energii w skojarzeniu
- policy plan public lighting formulated with attention for energy saving and renewable energy
- sformułowana strategia w zakresie publicznego oświetlenia ze zwróceniem uwagi na oszczędność energii i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Procurement in general

Zakupy w ogólnym rozumieniu

- establish guidelines for climate-friendly procurement
- ustalenie wytycznych dla przyjaznych środowisku zakupów

Energy supply municipal buildings and facilities

Zaopatrzenie w energię gminnych budynków i urzędzeń

- the percentage of the energy consumption that is from renewable energy sources equals the national target-

- procent zużycia energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych równy jest wymogą krajowym

Transport own organisation

Transport w ramach własnej organizacji

- mobility management plan(s) formulated for employees and responsible officer determined
- ustalono plan zarządzania ruchem (transportem) dla pracowników i wyznaczono odpowiedzialnego urzędnika
- energy saving is a criterion within the decision to replace own fleet of cars
- oszczędność energii jest kryterium w decyzji o rezygnacji z poruszania się własnym samochodem

Urban Development & Land Use Planning.

Rozwój Miast i Planowanie Przestrzenne.

1. **Ambition level- preparation** Poziom ambicji- przygotowanie
 - introduce basic energy criteria (e.g. sun directed allocation) in planning process
 - wprowadzenie podstawowych kryteriów energetycznych w procesie planistycznym (np. teren przeznaczony do wykorzystania energii słonecznej)
 - introduce criteria for urban planning that aim at reducing transport demand (“smart growth” to avoid urban sprawl)
 - wprowadzenie kryterium planistycznego mającego na celu minimalizowanie zapotrzebowania na transport (unikanie rozproszenia zabudowy)
 - remove administrative barriers towards renewables (permissions, procedures)
 - zniesienie barier administracyjnych w wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej (pozwolenia, procedury)
2. **Ambition level- active** Poziom ambicji- aktywny
 - include energy section/paragraph in all planning documents-
 - włączony paragraf / rozdział dotyczący energii do wszystkich dokumentów planistycznych
 - implement most important criteria, such as preferential development along existing public transport, mixed land uses etc.
 - wdrożenie najważniejszych kryteriów, jak preferowany rozwój zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych, zróżnicowane wykorzystanie terenów itp.
 - in land-use planning approvals, locations for renewable energy (e.g. wind) are identified and reserved
 - rozmieszczenie energii odnawialnej (np. wiatrowej) jest określone i zarezerwowane zgodnie z planem wykorzystania terenu

- study transport performance when (re)designing residential areas or for housing projects
- przeprowadzenie badań transportu na etapie projektowania osiedli mieszkaniowych
- mobility planning in favour of pedestrians and cyclists
- w planowaniu ruchu nadaje się pierwszeństwo dla przechodniów i rowerzystów

Housing.

Budownictwo mieszkaniowe.

1. **Ambition level- preparation** Poziom ambicji- przygotowanie

New housing

Nowe budownictwo mieszkaniowe.

- investigate and establish energy performance standard for (local) officers
- zbadanie i ustalenie standardowej energochłonności dla lokalnych budynków
- attention for sustainable building measures in the building process
- zwrócenie uwagi na aspekty zrównoważonego budownictwa na etapie budowy

Existing housing

Istniejące budynki

- attention for sustainable building measures during making of renovation plans
- zwrócenie uwagi na czynniki zrównoważonych energetycznie budynków podczas planowania prac renowacyjnych
- action programme formulated for execution of energy performance advices for owned and rent houses
- sformułowany program działań w zakresie doradztwa w efektywnym wykorzystaniu energii w prywatnych i dzierżawionych budynkach
- awareness campaign energy efficient electric appliances
- kampania na rzecz stosowania energetycznie efektywnych urządzeń

2. **Ambition level- active** Poziom ambicji- aktywny

New Housing

Nowe budownictwo mieszkaniowe.

- Apply / strive to achieve a 5-10 % improvement of the obliged or investigated & established energy performance standard for buildings
- dążyć do osiągnięcia 5- 10 % poprawy wymaganego lub ustalonego standardu energetycznego dla budownictwa
- define a package of cost-effective sustainable building measures and include it in planning documents
- określenie zestawu najbardziej opłacalnych pomiarów energii w budownictwie i załączenie tego w plany dokumentacyjne

- attention for energy efficient heating and systems suitable for renewable energy sources
- zwrócenie uwagi na efektywne wykorzystanie ciepła i systemy odpowiednie dla źródeł energii odnawialnej

Existing housing

Istniejące budynki

- define a package of cost effective sustainable building measures for renovations and use during making of renovation plans
- określenie zestawu najbardziej opłacalnych pomiarów energii w budownictwie (dla renowacji) i wykorzystanie ich podczas stosowania planów renowacyjnych
- study effects of energy performance advices for municipal-social and private housing (including inventory of the energy consumption)
- przebadanie wyników doradztwa w zakresie efektywności energetycznej dla gminnego i prywatnego budownictwa (uwzględniając inwentaryzację zużycia energii)
- 20-30% of the existing building stock has to be investigated on energy performance
- zużycie energii musi być zanalizowane w 20-30 % istniejących budynków
- structural consultation with housing associations
- regularne konsultacje ze spółdzielniami mieszkaniowymi
- implementation of at least 2 measures to improve the utilization of renewable energy sources
- wdrożenie przynajmniej 2 rozwiązań w celu polepszenia wykorzystania źródeł energii odnawialnej
- information campaign on sustainable measures/equipment for suppliers/installers
- kampania informacyjna dla instalatorów i dystrybutorów w zakresie rozwiązań i sprzętu do racjonalnego wykorzystania energii

Commercial and Semi-Public Sector.

Sektor komercyjny i prywatno-publiczny.

1. Ambition level- preparation Poziom ambicji- przygotowanie

Individual semi-public and private companies

Prywatno-publiczne i prywatne przedsiębiorstwa

- policy plan for clean air formulated and executed
- określony i wdrożony plan polityki ochrony powietrza

Office buildings

Biurowce

- investigate and establish energy performance standard for (local) offices
- zbadanie i ustalenie standardowej energochłonności dla lokalnych biur

- attention for sustainable building measures in the building process
- zwrócenie uwagi na aspekty zrównoważonego budownictwa na etapie budowy

Business areas

Tereny działalności gospodarczej

- investigate existing (policy) tools on possibilities to stimulate business areas
- zbadanie istniejących (politycznych) narzędzi do stymulacji rozwoju obszaru biznesu
- developing the business areas according to environmental protection plans/ standards
- rozwój obszarów działalności gospodarczej stosownie do planów i standardów ochrony środowiska

Tourism

Turystyka

2. **Ambition level- active** Poziom ambicji- aktywny

Individual semi-public and private companies

Prywatno-publiczne i prywatne przedsiębiorstwa

- active and structured co-operation between involved departments
- aktywna i ustrukturyzowana współpraca pomiędzy zaangażowanymi wydziałami
- information campaign for the implementation of energy efficiency and renewable energy scans
- kampania informacyjna na rzecz efektywnego wykorzystania energii i analiza możliwości zastosowania energii odnawialnej
- inform companies about and stimulate sustainable transport management (to reduce workrelated travel)
- kampanie informacyjne i stymulacja racjonalnego zarządzania transportem (aby obniżyć podróże związane z pracą)
- active role in execution of existing long term agreements on climate related issues (e.g.regional / national programmes, branche agreements)
- czynna rola we wdrażaniu istniejących długoterminowych umów stosownie do zagadnień klimatycznych (np. regionalne, krajowe programy, sieci porozumień)

Office buildings

Biurowce

- strive to achieve a 4-8 % improvement of the obliged or investigated & established energy performance standard for buildings
- działania w celu wdrożenia 4-8% poprawy w zakresie obowiązującego lub założonego standardu energetycznego dla budynków
- define a package of cost-neutral sustainable measures and include it in planning document

- określenie i wdrożenie zestawu bezkosztowych działań w zakresie racjonalnego wykorzystania energii i ujęcie ich w dokumentach planistycznych

Business areas

Tereny działalności gospodarczej

- **develop action programme to stimulate sustainable business areas**
- opracowanie programu działania w celu stymulacji rozwoju zrównoważonych terenów działalności gospodarczej
- **consultation with local companies about sustainable business areas**
- konsultacje z lokalnymi przedsiębiorstwami na temat zrównoważonych terenów działalności gospodarczej
- **policy plan formulated to promote the use of renewable energy sources**
- określona strategia promocji wykorzystania źródeł energii odnawialnej

Tourism

Turystyka

- **develop action programme sustainable tourism**
- opracowanie programu działań w zakresie zrównoważonej turystyki

Agriculture & Forestry.

Rolnictwo i leśnictwo.

2. **Ambition level- active** Poziom ambicji- aktywny
 - **active negotiation with branch organizations and awareness campaign about energy efficiency measures and renewable energy (scans)**
 - aktywne negocjacje z organizacjami branżowymi i kampania na rzecz efektywnego wykorzystania energii i zastosowania energii odnawialnej
 - **policy plan formulated to promote the use of renewable energy sources.**
 - sformułowanie strategii promocji wykorzystania źródeł energii odnawialnej
 - **space reserved for afforestation in spatial planning / zoning plans**
 - przeznaczenie terenów na zalesianie w planowaniu przestrzennym
 - **active role in execution of existing long term agreements on climate related issues (e.g.regional / national programmes, branche agreements)**
 - czynna rola we wdrażaniu istniejących długoterminowych umów stosownie do zagadnień klimatycznych (np. regionalne, krajowe programy, sieci porozumień)

Transport.

Transport.

1. **Ambition level- preparation** Poziom ambicji- przygotowanie

Communication inhabitants

Komunikacja mieszkańców

- inform about sustainable transport and alternative fuels
- informowanie o zrównoważonym transporcie i alternatywnych paliwach

Car mobility, Slow Traffic (ST) and Public Transport (PT)

Mobilność samochodów, Wolny Ruch (rowery, skutery, udogodnienia dla niepełnosprawnych) i Transport Publiczny

- increase insights in the possibilities for ST and PT
- zastanowienie się nad możliwościami dla Wolnego Ruchu i Transportu Publicznego
- action programme formulated and implemented for fuel efficient public transport
- sformułowanie i wdrożenie programu działań oszczędnego paliwowo transportu publicznego

Infrastructure

Infrastruktura

Goods traffic

Przewożenie towarów

2. Ambition level- active Poziom ambicji- aktywny

Communication inhabitants

Komunikacja mieszkańców

- public awareness campaign about sustainable transport and alternative fuels
- kampania informacyjna na rzecz racjonalnego transportu i alternatywnych paliw

Car mobility, Slow Traffic (ST) and Public Transport (PT)

Mobilność samochodów, Wolny Ruch (rowery, skutery, udogodnienia dla niepełnosprawnych) i Transport Publiczny

- establish performance agreements to improve ST and PT facilities and services
- podjęcie uzgodnień w celu poprawy rozwoju Wolnego Ruchu (rowery, skutery, udogodnienia dla niepełnosprawnych) i Transportu Publicznego
- attention is paid to energy efficiency in tendering for PT
- zwracanie uwagi na efektywność energetyczną w ofertach przetargowych dla transportu publicznego
- action programme developed for the use of biofuels
- opracowana strategia działań dla wykorzystania biopaliw
- mapping traffic and the connecting environmental bottlenecks
- opracowanie map transportowych przedstawiających przepływy komunikacyjne i “wąskie gardła”

Infrastructure

Infrastruktura

- co-ordinate traffic infrastructure with other communities (regional strategic plan)
- koordynacja infrastruktury transportowej z innymi gminami (regionalne plany strategiczne)

Goods traffic

Przewożenie towarów

- stimulate energy efficiency within local distribution
- stymulowanie efektywności energetycznej w zakresie lokalnej dystrybucji towarów
- inventory of the possibilities to transfer cargo to other means of traffic that is energy efficient / fossil fuel free
- analiza możliwości transportu ładunków środkami transportu które są bardziej efektywne energetycznie / nie zużywają paliw kopalnych

Sustainable Energy Supply.

Zapatrzenie w zrównoważoną energię.

1. **Ambition level- preparation** Poziom ambicji- przygotowanie
 - renewable energy sources like wind energy and solar energy are to be found in targets under the theme Urban Development and Land Use Planning
 - energia ze źródeł odnawialnych jak wiatr i energia słoneczna jest zawarta w planowanych działaniach pod tematem Rozwój Miast i Planowanie Wykorzystania Gruntów
2. **Ambition level- active** Poziom ambicji-aktywny
 - study of the resource availability and the possibilities for combined heat and power and renewable energy, resulting in an action plan
 - zbadanie dostępności zasobów i możliwości wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu i przełożenie tego na plan działania
 - active policy for gathering and making available biomass / waste flows for energy generation
 - aktywna polityka w zakresie gromadzenia i udostępniania biomasy i strumieni odpadów w celu wytwarzania energii